

Juho Lindeman, Eltel Networks Oy
juho.a.lindeman@eltelnetworks.com

Viite: Lausuntopyyntöne 19.12.2022

Asia: Orimattila, KSOY sähköverkon maakaapelointi, Huhdanoja

Eltel Networks Oy suunnittelee Kymenlaakson Sähköverkon maakaapelointia Orimattilan Huhdanojalla. Hankkeessa puretaan olemassa oleva keskijänniteilmajohto. Purkutyo tehdään kaivinkoneella.

Pyydettyinä lausuntonaan Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo esittää asiakohdan hankkeesta seuraavaa.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Museo edellyttää maakaapeloinnin arkeologista valvontaa kahdella alueella, joilta on vuosien 2020–2022 aikana tehty runsaasti löytöjä metallinilmaisimella. Löytöaineisto on luonteeltaan ja osin säilyneisyydeltään sellaista, että sen tarkka ajoittaminen on hyvin vaikeaa, mutta löydöt viittaavat historiallisen ajan asutukseen tai muuhun toimintaan. Alueella ei ole tehty maastotarkastusta, joten löytöaineiston mahdollisesta liittymisestä muinaismuistolain (295/1963) suojaamaan muinaisjäännöskohteeseen ei ole ajantasaista tietoa. Valvontaa edellyttävät alueet sijaitsevat Sommarnäsin tilan ja Luumyllynkosken tuntumassa, Helsingintien eteläpuolella (suunnitelmakartat 20 ja 21). Alueiden tarkka sijainti on merkitty lausunnon liitteenä oleville kartoille.

Näiden lisäksi erityistä huomiota on kiinnitettävä suunnitelmakartan 21 itäreunaan, osoitteeseen Viikarintie 41 vedettävään uuteen maakaapeliin. Alueella sijaitsee kiinteä muinaisjäännös, kivikautinen asuinpaikka (muinaisjäännösrekisterin tunnus *Luumyllynkoski*, nro 560010040). Asuinpaikan rajausta tutkittiin vuonna 2006, jolloin todettiin siihen liittyviä löytöjä melko laajalta alueelta rakennusten itä- ja kaakkoispuoliselta pellolta (*K. Vuoristo 2006. Orimattila Luumyllynkoski. Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus*). Suunnitelmakartta vaikuttaa katkeavan kesken tällä kohdin: mikäli uusi maakaapeli vedetään vain kiinteistön piha-alueelle, kuten karttaan on merkitty, ei arkeologista valvontaa tarvita, mutta mikäli kaapelikaivantoa on tarpeen jatkaa myös rakennusten itäpuolisen pellon poikki, on se tehtävä arkeologin valvonnassa.

Keskijänniteilmajohdon purkutöihin museolla ei ole huomauttamista arkeologisen kulttuuriperinnön kannalta.

Arkeologisen valvonnan voi tilata haluamaltaan arkeologian toimijalta. Lista toimijoista löytyy Museoviraston internet-sivuilta (kohdasta *Arkeologisten kenttätöiden tilaaminen*). Tutkimuksen on täytettävä Museoviraston määrittämät laatuvaatimukset niin tutkimuksen, dokumentoinnin kuin raportoinninkin osalta. Alueellinen vastuumuseo valvoo suoritettavia tutkimuksia ja niiden riittävyttä. Suoritettujen valvonnan raportti on toimitettava museolle arvioitavaksi.

Rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Suunnittelualue ulottuu itäisimmällä osallaan (kartta 21) Tönnönkosken sillan ja myllypaikan valtakunnallisesti merkittävälle rakennetun kulttuuriympäristön alueelle (Museovirasto RKY 2009), Tönnön koskimiljööön ja Porvoonjokilaakson kulttuurimaiseman maakunnallisesti arvokkaalle alueelle sekä paikallisesti arvokkaalle Tönnönkosken kulttuurimaisema -alueelle. Lisäksi suunnittelualueella sijaitsee (kartta 10) paikallisesti arvokkaat Huhdanojan entinen kansakoulu sekä (kartta 21) Kesäniemen (ent. Sommarnäs) kartano (Orimattilan rakennetun kulttuuriympäristön selvitys 2005).

RKY-alueita koskevat maankäyttö- ja rakennuslain 24 § valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, joita koskeva valtioneuvoston päätös (2018) edellyttää, että valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen arvojen turvaamisesta huolehditaan. Maakunnallisesti arvokkaiksi kulttuuriympäristöiksi ja maisemiksi määritellyjä alueita koskee suunnittelumääräys: *Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, kehittämisessä ja hyödyntämisessä on vaalittava alueen keskeisiä erityispiirteitä ja omaleimaisuutta sekä huomioitava kokonaisuuden kannalta merkittävien maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen säilyminen.* (Päijät-Hämeen maakuntakaava 2014).

Arvokkaiksi inventoiduista kohteista Kesäniemen kartanon tilakeskuksen yhteyteen on suunnitelmassa (kartta 21) merkitty uusi puistomuuntamo. Jokilaakson länsilaidalla, Niemenkylän puolella sijaitseva kartano perustettiin uudistilaksi 1782. Empiretyylisten päärakennuksen rakennutti kruununvouti F.A. Stjernvall 1830–1840-luvulla. (Museovirasto RKY 2009) Päärakennus sijoittuu rinteeseen suuria jalopuita kasvavan puiston keskelle. Pukkilaan johtavan tien varrella on suuret lohkokivistä ja tiilestä tehdyt talli ja navettarakennukset 1900-luvun alkupuolelta. Jäljellä olevalta rakennuskannaltaan edustava ja hyvin säilynyt tilakeskus sijoittuu maisemallisesti komealle paikalle. Se on tärkeä osa maakunnallisesti ja valtakunnallisesti arvokasta Tönnönkosken kulttuuriympäristöä. (Orimattilan rakennetun kulttuuriympäristön selvitys 2005) Museo edellyttää em. suunnittelumääräyksiin perustuen, että arvokkaan kyläkuvan ja maiseman vaalimiseksi tämä muuntamo tulee maisemoida alueen rakennuskannan ominaispiirteisiin sopivaksi punamullatulla puuverhouksella.

Myös paikallisesti arvokkaan Huhdanojan entisen kansakoulun läheisyyteen Likotien varteen on suunnitelmassa (kartta 10) merkitty uusi puistomuuntamo. Huhdanojan koulupiirille saatiin oma koulu vuonna 1930. Pakaan vanhan koulun hirsistä rakennettiin koulurakennus arkkitehti L.A. Hanstenin piirustusten mukaan. Koulutoiminta lakkasi klassisissa koulurakennuksessa keväällä 1965. Koulurakennuksen pihapiiriin kuuluu koulun kanssa samaan aikaan rakennetut sauna ja talousrakennus. (Orimattilan rakennetun kulttuuriympäristön selvitys 2005) Kyläkuvan ja maiseman vaalimiseksi tämä muuntamo tulee maisemoida alueen rakennuskannan ominaispiirteisiin sopivaksi punamullatulla puuverhouksella.

Yleisesti ottaen muidenkin jakokaappien ja muuntamoiden ympäristöön tulee maisemallisista syistä jättää puustoa tai pensaita. Sijoitusta avoimelle peltoaukealle tulee välttää.

Museolla ei ole rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman osalta huomautettavaa purettaviin pylväsmuuntamoihin. Mikäli suunnittelualueella on säilynyt vanhoja tiilimuuntamoita, joita aiotaan poistaa käytöstä, niistä tulee toimittaa tieto museolle.

Tiilimuuntamoiden säilyttäminen osana kulttuuriympäristöä ja kyläkuva on tärkeää, ja museo antaa neuvontaa niiden säilyttämisen, uuden käyttötarkoituksen ja korjaamisen ratkaisuisissa.

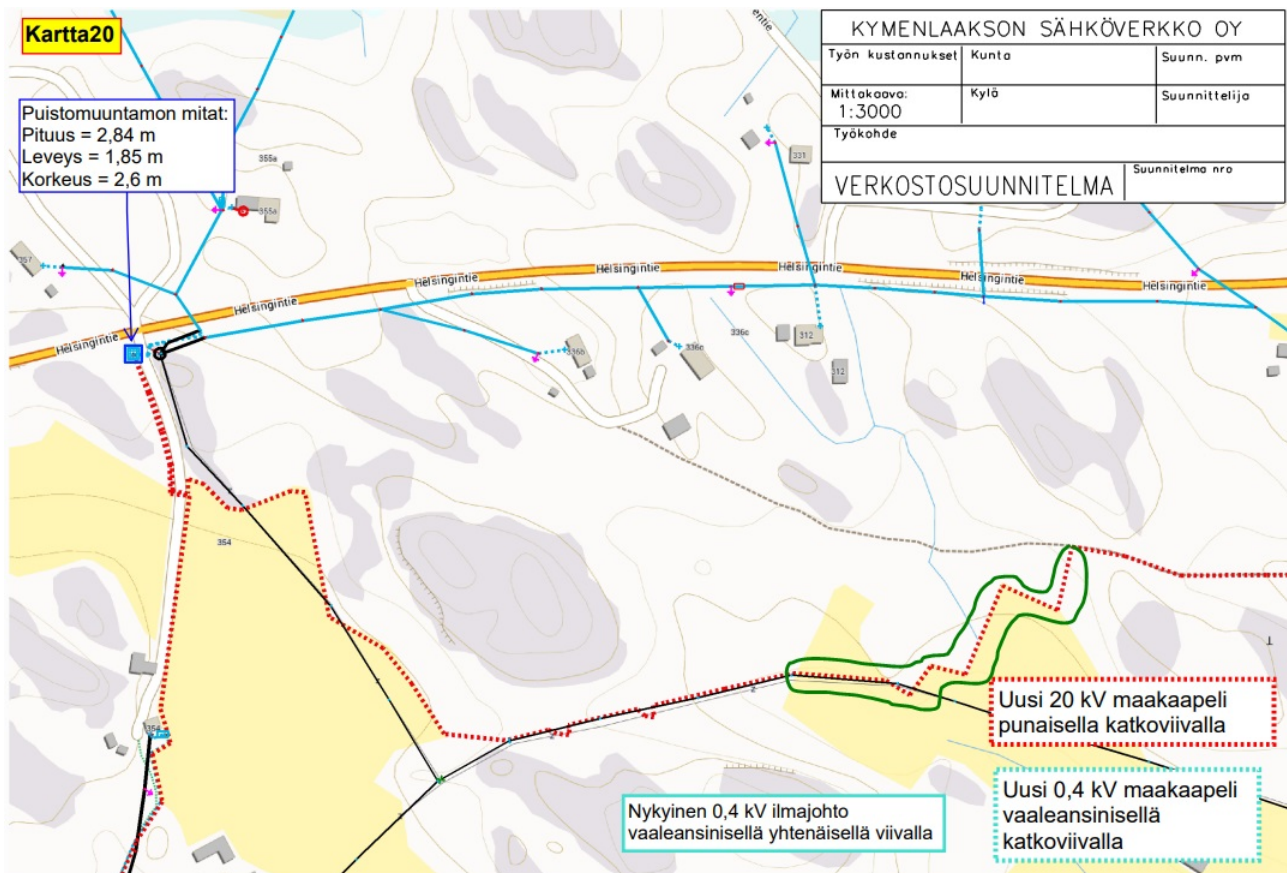
Lahden museot / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo

tutkimuspäällikkö	Liisa Koskelainen
tutkija, arkeologi	Siiri Tuomenoja
tutkija	Lauri Miettinen

Liitteet Karttaliite

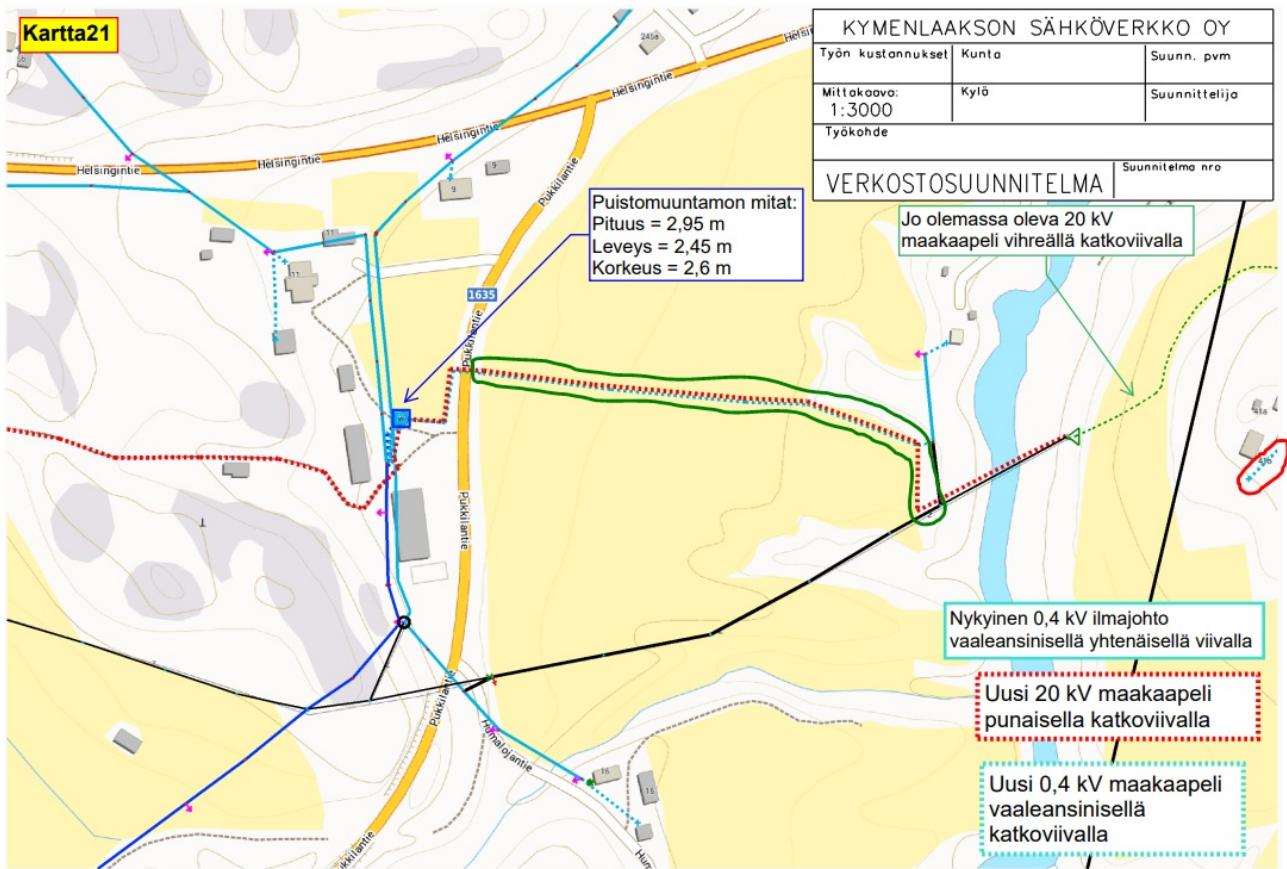
Tiedoksi Museovirasto, Hämeen Ely-keskus

Karttaliite (1/2)

Kuvan oikeassa alakulmassa ympyröitynä vihreällä arkeologista valvontaa edellyttävä maakaapelointialue.

Karttaliite (2/2)

Kuvan keskellä ympäröitynä vihreällä arkeologista valvontaa edellyttävä maakaapelointialue. Kuvan oikeassa reunassa ympäröitynä punaisella kivikautisen asuinpaikan lähistölle sijoittuva maakaapelointialue. Kartalle merkitty, piha-alueelle sijoittuva kaapelilinja ei vaadi arkeologista valvontaa, mutta mikäli uutta kaapelikaivantoa jatketaan itään päin, kuvassa oikealle, on se tehtävä arkeologin valvonnassa.